

העזולה מהסוגיא

קידושין ז. – יג:

פרשת כי תצא ה'תשפ"ג

דף ז

◆ אופנים של קידושין:

- קידושין מדין 'ערב' - אשה שאמרה לבעל 'תן מנה לפלוני ואקדש אני לך' מקודשת מדין ערב למרות שהאשה לא קיבלה את הכסף.
- קידושין מדין 'עבד כנעני' - אדם שאמר לאשה 'הילך מנה והתקדשי לפלוני' מקודשת מדין עבד כנעני למרות שהבעל לא נתן את הכסף.
- קידושין מדין 'ערב' ו'עבד כנעני' - אשה שאמרה לאדם 'תן מנה לפלוני ואקדש אני לך' מקודשת מדין ערב למרות שהאשה לא קיבלה את הכסף ומדין עבד כנעני למרות שהבעל לא נתן את הכסף.
- ◆ קידושין באופן שהאשה נתנה את הכסף לבעל והבעל הוא 'אדם חשוב' - מקודשת משום שהאשה נהנית מהבעל קיבל את הכסף ומתקדשת בהנאה זו.

◆ קידושין לחצאים:

- באופן שהבעל אמר 'התקדשי לי לחצי' - מקודשת משום שכוונת הלשון שהבעל יוכל לישא אשה נוספת ואין כוונת הלשון לקדש את האשה לחציו של הבעל.
- באופן שהבעל אמר 'חציך מקודשת לי' - אינה מקודשת משום שאין קידושין לחצאים דכתיב 'כי יקח איש אשה' ולא חצי אשה.
- באופן שהבעל אמר 'חציך בפרוטה וחציך בפרוטה':
 - לפי הצד הראשון בגמ' - כוונת הבעל לקדש את כל האשה בשתי פרוטות ולא נחשב קידושין לחצאים.
 - לפי הצד השני בגמ' - כוונת הבעל לקדש חצי אשה ולחזור ולקדש חצי אשה וכדלהלן:
- באופן שאמר לשון 'הרי את מאורסת לי' - אינה מקודשת משום שאין קידושין לחצאים.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

• באופן שאמר לשון 'הרי את מקודשת לי' - מקודשת, ולמרות שאין קידושין לחצאים מ"מ מדין 'פשטה' הקידושין חלים על כולה*.

◆ שליח קידושין של שני אנשים:

- באופן שנותן את הקידושין לשליח של שתי נשים - צריך לקדש בשתי פרוטות משום שהשליח לא עדיף מהמשלח.
- באופן שנותן את הקידושין לאב של שתי בנות קטנות - הגמ' מסתפקת האם יכול לקדש בפרוטה אחת משום שהולכים אחר המקבל או בצריך לקדש בשתי פרוטות משום שהולכים אחר הנותן².

◆ **קידושין וקנין יחד** - הגמ' מסתפקת באופן שאדם אמר 'בתך ופרתך בפרוטה' או באופן שאדם אמר 'בתך וקרקעך בפרוטה' האם כוונתו שכל קנין יחול בחצי פרוטה והקנינים לא חלים או שכוונתו לקדש בפרוטה ולקנות את הפרה במשיכה ואת הקרקע בחזקה.

דף ה

◆ המקדש בחפץ ולא שם את שווי החפץ לפני הקידושין:

- באופן שהבעל אמר 'התקדשי לי בחמשים זוז והרי לך חפץ זה בדמיהם':
 - באופן שהחפץ שווה חמישים זוז:
 - ללישנא קמא - לרבה מקודשת, לרב יוסף לא מקודשת משום ש'לא סמכא דעתא'¹.
 - ללישנא בתרא - לא מקודשת [תוס' ט א].
 - באופן שהחפץ לא שווה חמישים זוז - אינה מקודשת.
 - באופן שהבעל אמר 'התקדשי לי בחפץ זה כמו שהוא':
 - ללישנא קמא - מקודשת.
 - ללישנא בתרא - לרבה מקודשת, לרב יוסף לא מקודשת².

◆ **פדיון הבן בסודר שאינו שווה חמש סלעים באופן שהכהן אמר 'לדידי שווה לי'** - באופן שהכהן הוא אדם חשוב הבן פדוי, ובאופן שהכהן אינו אדם חשוב הבן אינו פדוי³.

◆ קידושין באופן שהבעל אמר 'התקדשי במנה' ונתן דינר:

- באופן שהבעל אמר 'מנה סתם':
 - באופן שהבעל לא היה 'מונה והולך' - מקודשת בדינר הראשון, משום שמפרשים שכוונת הבעל לומר 'על מנת שאתן לך מנה'.

⊕ הערות ⊕

א הגמ' מבארת שכמו שמצינו דין 'פשטה' בהקדש שבאופן שאדם הקדיש חלק מהבהמה הקדושה פושטת על כל הבהמה, כך באופן שאדם קידש חצי מהאשה הקידושין פושטים בכל האשה.

תוס' מבארים שדין 'פשטה' נאמר רק באופן שהבעל אמר לשון 'מקודשת' שהוא לשון 'הקדש' והאשה לא מעכבת שיחולו הקידושין על כולה, אבל באופן שהבעל לשון 'מאורסת' שהוא לא לשון של הקדש לא נאמר דין 'פשטה', וכן באופן שהבעל אמר 'חציין מקודשת לי' שהאשה מעכבת שלא יחולו הקידושין על כולה לא נאמר דין 'פשטה'.

ב תוס' מבארים שהדין שהקידושין חלים באופן ששני אנשים מקדשים שתי נשים נאמר באופן שביררו איזו אשה לאיזה איש (כגון רחל לראובן ולאח לשמעון), אבל באופן שלא ביררו איזו אישה לאיזה איש נחשב 'קידושין שלא מסורין לביאה'.

ג תוס' [ט א] בתירוץ הראשון סוברים שהמחלוקת של רבה ורב יוסף נאמרה באופן שקידש בחפץ ששומתו ידועה קצת ואין הדרך לטעות בשווי הרבה (כגון בגד), אבל באופן שקידש בחפץ שאין שומתו ידועה והדרך לטעות בשווי הרבה (כגון אבנים טובות ומרגליות) לכו"ע לא מקודשת משום שהאשה 'לא סמכא דעתא'.

ד הגמ' מבארת שהטעם של רב יוסף שהאשה אינה מקודשת משום שהדין ש'שוה כסף כסף' נאמר רק באופן שה'שוה כסף' שומתו ידועה כמו כסף.

ה רש"י מבאר שהסיבה שבאופן שהכהן הוא אדם חשוב הבן פדוי, משום שאדם חשוב צריך סודר לכסות את ראשו ולכן הוא יכול לומר שהסודר שווה עבורו חמש סלעים.

○ באופן שהבעל היה 'מונה והולך':

- לפי התירוץ הראשון בגמ' - מקודשת בדינר הראשון, משום שמפרשים שכוונת הבעל לומר 'על מנת שאתן לך מנה'.
- לפי רב אשי - מקודשת כשיסיים להביא את כל המנה, משום שדעת האשה להתקדש בכל המנה.

• באופן שהבעל אמר 'מנה זו' - לרש"י מקודשת כשיסיים להביא את כל המנה, לתוס' אינה מקודשת כלל משום שהאשה סמכה דעתה למנה שהבעל הביא וכיון שלא היה בו דינר אינה מקודשת.

◆ בעל שאמר 'התקדשי לי במנה' והביא לאשה משכון - אינה מקודשת.

◆ בעל שאמר 'התקדשי לי במנה שאחרים חייבים לי' והביא לאשה את המשכון שיש בידו על החוב - מקודשת משום ש'בעל חוב קונה משכון'.

◆ קידושין באופן שהאשה קיבלה את הכסף וחזרה וזרקה את הכסף לבעל או שזרקה את הכסף לים - אינה מקודשת משום שכוונתה שאינה רוצה להתקדש.

◆ קידושין באופן שהאשה אמרה לבעל שלא יתן את הכסף לה:

• באופן שהאשה אמרה שיתן את הכסף לאדם אחר:

○ באופן שאמרה בסתמא - אינה מקודשת משום שכוונתה שאינה רוצה להתקדש.

○ באופן שאמרה 'על מנה שיקבל לי' - מקודשת משום שכוונתה למנות את המקבל לשליח לקבל עבורה את הכסף.

• באופן שהאשה אמרה שניח את הכסף על סלע:

○ באופן שהסלע לא שייך לאשה - אינה מקודשת.

○ באופן שהסלע שייך לאשה - מקודשת.

○ באופן שהסלע שייך לבעל ולאשה - הגמ' מסתפקת האם האשה מקודשת.

• באופן שהאשה אמרה שיתן את הכסף לכלב:

○ באופן שהכלב שייך לאשה - מקודשת.

○ באופן שהכלב לא שייך לאשה:

▪ באופן שהכלב רץ אחריה - הגמ' מסתפקת האם האשה מקודשת.

▪ באופן שהכלב לא רץ אחריה - אינה מקודשת.

• באופן שהאשה אמרה שיתן את הכסף לעני - אינה מקודשת.

⊕ הערות ⊕

1 בדברי הברייתא מבואר שבאופן שהבעל אמר 'מנה זו' והביא לאשה מנה שיש בתוכו דינר רע (כלומר שיוצא על ידי הדחק) האשה מקודשת והבעל צריך להחליף את הדינר בדינר טוב.

2 רש"י ותוספות מבארים שכוונת הבעל להתחייב לאשה מנה ולקדש את האשה בחוב, ולכן הבעל הביא לאשה משכון שעל ידי משיכת המשכון יחול החוב של המנה, אמנם האשה אינה מקודשת בחוב משום שמשיכת המשכון לא מחילה את החוב, וכן האשה אינה מקודשת במשכון משום שהמשכון נועד לשיעבוד עבור החוב אבל באופן זה שהחוב לא נקנה המשכון אינו משועבד.

3 הגמ' מבארת שהמקור ש'בעל חוב קונה משכון' הוא מהפסוק 'ולך תהיה צדקה', ותוס' מבארים שלמרות שפסוק זה נאמר במשכון בשעת הלוואה שהבעל חוב קונה את המשכון קנין גמור, מ"מ לומדים מדין זה למשכון שלא בשעת הלוואה שהבעל חוב קונה את המשכון בקנין שאינו גמור, ולענין קידושין מספיק קנין זה שיכול לקדש בו את האשה.

4 רש"י מבאר שהסיבה שבאופן שהסלע שייך לאשה מקודשת משום שהאשה קונה את הכסף בקנין חצר, ותוס' מקשים על רש"י ש'לפי' באופן שהסלע שייך לבעל ולאשה האשה לא מקודשת כיון שבאופן זה האשה לא קונה את הכסף בקנין חצר, ולכן תוס' מבארים שהסיבה שבאופן שהסלע שייך לאשה מקודשת משום שהאשה 'סמכא דעתא', אבל באופן שהסלע שייך לבעל ולאשה הגמ' מסתפקת האם האשה 'סמכא דעתא' או דלמא 'לא סמכא דעתא'.

5 הגמ' מבארת שהצד שהאשה מקודשת משום שהאשה התכוונה להתקדש בהנאה שקיבלה מהבעל שהציל אותה מהכלב, והצד שהאשה אינה מקודשת משום שהבעל חייב להציל את האשה.

דף ט

◆ **קידושין באופן שהאשה בקשה חפץ מהאיש והאיש אמר לה התקדשי בו** - באופן שאמרה לשון כפול ('הבה מיהבא') אינה מקודשת משום שכוונתה שיביא את החפץ שלא בתורת קידושין וכפי שביקשה בתחילה, ובאופן שאמרה לשון שאינו כפול ('הב') לרבינא מקודשת לרב סמא בר רקתא אינה מקודשת.

◆ דיני קידושין בשטר:

• צורת הקנין ולשון השטר:

○ באופן שהבת קטנה או נערה - הבעל נותן שטר קידושין לאבי הבת או לשליח שלו, והקידושין חלים מדעת אבי הבת ולכן כותבים בשטר 'בתך מקודשת לי'.

○ באופן שהבת גדולה - הבעל נותן שטר קידושין לאשה או לשליח שלה, והקידושין חלים מדעת האשה ולכן כותבים בשטר 'הרי את מקודשת לי'.

• שטר שלא לשמה - פסול דכתיב 'ויצאה והיתה' הוקש שטר קידושין לגט שפסול שלא לשמה.

• שטר שלא מדעתה - לרבא ורבינא כשר, לרב פפא ורב שריא פסול².

◆ **דין 'שטרי פסיקתא'** - באופן שאבי החתן אמר שיתן לנישואי בנו כך וכך ואבי הכלה אמר שיתן לנישואי בתו כך וכך ולאחר מכן החתן קידש את הכלה, חלה ההתחייבות של אבי החתן ואבי הכלה למרות שלא עשו על כך קנין³.

◆ דיני ביאה:

• המקור שאשה מתקדשת בביאה - לרבי דכתיב 'ובעלה', לרבי יוחנן דכתיב 'בעולת בעל' ודורשים שנעשה בעל על ידי ביאה⁴.

• קידושי אשה בביאה שלא כדרכה - מקודשת דכתיב 'משכבי אשה' הוקש ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה.

• אשה שנבעלה שלא כדרכה האם נחשבת בתולה או בעולה:

○ חיוב קנס (שבאופן שהיא בתולה חייב קנס ובאופן שהיא בעולה לא חייב קנס):

▪ באופן שהבעל בא עליה שלא כדרכה - נחשבת בעולה.

▪ באופן שאדם אחר בא עליה שלא כדרכה - נחשבת בתולה⁵.

☞ הערות ☞

יא הגמ' מבארת שיש חילוק בין שטר קידושין לשטר מכר, שבשטר קידושין הבעל שהוא הקונה נותן את השטר לאשה, ואילו בשטר מכר המוכר נותן את השטר לקונה, והגמ' מבארת שהמקור שבשטר קידושין הבעל נותן את השטר לאשה הוא מלשון הפסוק 'כי יקח', ולא לומדים מלשון הפסוק 'את בתי נתתי לאיש הזה' שהאב נותן את השטר לבעל. ונחלקו תירוצי הגמ' מהו המקור שבשטר מכר המוכר נותן את השטר לקונה: לפי התירוצי הראשון לומדים זאת מהלכה למשה מסיני, ולפי התירוצי השני לומדים זאת מהפסוק 'ואקח את ספר המקנה'.

יב הגמ' מבארת שהטעם של רב פפא ורב שריא ששטר קידושין שנכתב שלא לדעת האשה פסול דכתיב 'ויצאה והיתה' הוקש שטר קידושין לגט, כמו שבגט צריך לכתוב את הגט מדעת הבעל שהוא המקנה כך שטר קידושין צריך לכתוב מדעת האשה שהיא המקנה, והטעם של רבא ורבינא שהשטר כשר דכתיב 'ויצאה והיתה' הוקש שטר קידושין לגט, כמו שבגט לא צריך לכתוב את הגט מדעת האשה כך שטר קידושין לא צריך לכתוב מדעת האשה.

יג נחלקו תירוצי התוס' באיזה אופן נאמר הדין 'שטרי פסיקתא': לפי התירוצי אחד בתוס' דין זה נאמר רק באופן שהתקדשו מיד לאחר האמירה של ההתחייבות, ולא באופן שהתקדשו לאחר זמן. לפי תירוצי נוסף בתוס' דין זה נאמר רק באופן שהאב משיא את בתו בנישואין ראשונים שמתחייב באמירה כיון שיש לו 'קירוב דעת' לחתנו, אבל באופן שהאב משיא את בתו בנישואין שניים או באופן שהאשה נישאת על פי אמה ואחיה לא נאמר דין זה.

יד הגמ' מבארת שהסיבה שרבי יוחנן סובר שאי אפשר ללמוד מהפסוק 'ובעלה' שאשה נקנית בביאה, משום שאפשר לומר שכוונת הפסוק 'כי יקח איש אשה ובעלה' שאשה נקנית רק בכסף וביביאה יחד (אמנם שטר מועיל לחוד, משום שהמקור ששטר אינו מהפסוק 'כי יקח איש' אלא מ'ויצאה והיתה'), ורק לאחר שלומדים מהפסוק 'בעולת בעל' שאשה נקנית בביאה לחוד יודעים שאשה נקנית בכסף לחוד. והגמ' מוסיפה שרבי יוחנן סובר שהפסוק 'ובעלה' נדרש שאשה נקנית בביאה אבל אמה העבריה לא נקנית בביאה, אמנם רבי סובר שאפשר לדרוש מהפסוק שתי דרשות משום שהפסוק היה צריך לכתוב 'ובעל'.

הגמ' מבארת שהסיבה שרבי סובר שאי אפשר ללמוד מהפסוק 'בעולת בעל' שאשה נקנית בביאה, משום שהפסוק נצרך לדרשה 'בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה' (וכדלהלן בסמוך), אמנם רבי יוחנן סובר אפשר לדרוש מהפסוק שתי דרשות משום שהפסוק שינה בלשונו ולא כתב 'בעולת איש'.

טו הגמ' מבארת שהמקור שלענין קנס באופן שהבעל בא עליה שלא כדרכה נחשבת בעולה ובאופן שאדם אחר בא עליה שלא כדרכה נחשבת בתולה הוא מהפסוק 'בעולת בעל' ודורשים 'בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה'.

○ חיוב מיתה בנערה המאורסה (שבאופן שהיא בתולה חייב סקילה ובאופן שהיא בעולה חייב חנק):

- באופן שהבעל בא עליה שלא כדרכה - נחשבת בעולה.
- באופן שאדם אחר בא עליה שלא כדרכה - לפי ת"ק נחשבת בתולה, לפי רבי נחשבת בעולה^{טז}.

דף י

◆ חיוב מיתה בעריות בגדול הבא על הקטנה:

- לרש"י - לרבי יאשיה פטור, לרבי יונתן חייב.
- לתוס' - חייב^{יז}.

◆ דיני קידושין בביאה:

- האם תחילת ביאה קונה או סוף ביאה^{יח}:
 - לתירוץ הראשון בתוס' - באופן שהיה ביאה גמורה סוף ביאה קונה, ובאופן שלא היה ביאה גמורה אלא העראה נקנית בהעראה.
 - לתירוץ השני בתוס' - באופן שפירש שדעתו לקנות בהעראה נקנית בהעראה, ובסתמא נקנית בסוף ביאה.
 - לתירוץ השלישי בתוס' - אשה נקנית בסוף העראה.
- באופן שקידש בביאה האם נעשית גם נשואה - הגמ' מסתפקת ולא פושטת את הספק.

◆ **דיני ביאה בקטנה** - באופן שהקטנה בת שלש שנים הביאה נחשבת ביאה, ובאופן שהקטנה פחות מבת שלש שנים הביאה לא נחשבת לביאה^{יט}.

◆ האם ארוסה אוכלת בתרומה:

- לרבי יהודה בן בתירא - מדאורייתא אוכלת בתרומה, ומדרבנן אינה אוכלת בתרומה משום 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה'^כ.

☞ הערות ☞

^{טז} הגמ' מבארת שהמקור של ת"ק שלענין חיוב מיתה בנערה המאורסה באופן שהבעל בא עליה שלא כדרכה נחשבת בעולה ובאופן שהיא בעולה חייב חנק: 'בעולת בעל' ודורשים 'בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה', אמנם רבי סובר שפסוק זה נאמר רק לענין חיוב קנס, אבל לענין חיוב מיתה גם באופן שאדם אחר בא עליה שלא כדרכה נחשבת בעולה דכתיב 'ומת האיש אשר שכב עמה לבדו'.

^{יז} הגמ' מביאה שרבי יאשיה דורש 'ומתו גם שניהם' עד שיהיו שניהם שווים כאחד, ורש"י מבאר שכוונתו למעט שגדול הבא על הקטנה פטור, אמנם תוס' חולקים שגדול הבא על הקטנה חייב, ודברי רבי יאשיה נאמרו לענין חיוב בעול קטנה המאורסה שנחלקו בכך רבי מאיר ורבנן [סנהדרין סו ב].

^{יח} הגמ' מבארת שיש נפק"מ האם תחילת ביאה קונה או סוף ביאה באופן שהאשה קיבלה קידושין מאדם אחר בין תחילת הביאה לסופה, שלפי הצד שתחילת הביאה קונה מקודשת לראשון, ולפי הצד שסוף הביאה קונה מקודשת לשני. וכן יש נפק"מ האם מותר לכהן גדול לקדש אשה בביאה, שלפי הצד שתחילת ביאה קונה מותר לכהן גדול לקדש אשה בביאה, ולפי הצד שסוף ביאה קונה אסור לכהן גדול לקדש אשה בביאה משום שבתחילת הביאה האשה נעשית 'בעולה' ורק בסוף הביאה האשה מתקדשת, ונמצא שהכהן גדול קידש אשה שהיא 'בעולת עצמו' שאסורה לו.

^{יט} בדברי המשנה מבואר שיש כמה נפק"מ האם הביאה נחשבת לביאה: א. באופן שהאשה התקדשה בביאה האם חלו הקידושין. ב. באופן שהיבם בא על הקטנה האם חל היבום. ג. באופן שבא על הקטנה אחד מהעריות האם חייב מיתה (כגון קרובים או באופן שהקטנה הייתה מקודשת מדאורייתא ובא עליה אדם אחר או באופן שבא עליה בהמה נהרגת). ד. באופן שהייתה נדה ואדם בא עליה האם נטמא טומאת 'בועל נדה'. ה. באופן שהאשה נבעלה לפסול האם נפסלת לכהן מדין חללה.

^כ הגמ' בתירוץ הראשון מבארת שהמקור של רבי יהודה בן בתירא שמדאורייתא ארוסה אוכלת בתרומה הוא מק"ו משפחה כנענית, והגמ' מוסיפה שלפי הצד ש'ביאה עושה נישואין' הק"ו הוא ששפחה כנענית אוכלת בתרומה על ידי כסף ולא אוכלת בתרומה על ידי ביאה וא"כ אשה שאוכלת בתרומה על ידי ביאה ודאי שאוכלת בתרומה על ידי כסף, ולפי הצד ש'ביאה עושה אירוסין' הק"ו ששפחה כנענית אוכלת בתרומה על ידי כסף ולא אוכלת בתרומה על ידי ביאה וחופה וא"כ אשה שאוכלת בתרומה על ידי ביאה וחופה ודאי שאוכלת בתרומה על ידי כסף.

הגמ' בתירוץ השני מבארת שהמקור של רבי יהודה בן בתירא שלא חוששים ל'סימפון' בארוסה הוא מק"ו משפחה כנענית, שאם שפחה כנענית אוכלת בתרומה על ידי כסף ולא חוששים ל'סימפון' ולא אוכלת בתרומה על ידי ביאה וא"כ אשה שאוכלת בתרומה על ידי ביאה (לרש"י ולא חוששים ל'סימפון' משום שלפני הביאה הבעל בודק שאין בה מום ולתוס' שאוכלת בתרומה מדאורייתא) ודאי שאוכלת בתרומה על ידי כסף ולא חוששים ל'סימפון'.

• ליוחנן בן בג בג:

- לפי התירוץ הראשון בגמ' - לא אוכלת בתרומה^{כא}.
- לפי התירוץ השני בגמ' - מדאורייתא אוכלת בתרומה, ומדרבנן אינה אוכלת בתרומה משום שחוששים לסימפון^{כב}.

דף יא

◆ שיעור הכסף בקידושי כסף לשיטת בית שמאי:

- לרבי זירא:
 - באופן שהאשה הסכימה לקבל פרוטה - מקדושת.
 - באופן שהאשה התקדשה על ידי שליח או שהתקדשה בלילה:
 - לרש"י:
 - אשה רגילה - מתקדשת בדינר משום שמקפידה להתקדש בפחות מכך.
 - 'בנתיה דרבי ינאי' - מתקדשות ב'תקרבא דדינרי' משום שמקפידות להתקדש בפחות מכך.
 - לתוס' - מתקדשת בדינר משום שכל הנשים מקפידות להתקדש בפחות מכך, ואפילו 'בנתיה דרבי ינאי' מתקדשות בדינר משום שיודעות שלא יתנו להם יותר משאר נשים.
- לרב יוסף וריש לקיש ורבא - מתקדשת בדינר^{כג}.

◆ מהו 'כסף':

- כסף שכתוב בתורה:
 - לבית שמאי לפי רב יוסף - כסף צורי.

☞ הערות ☞

כא הגמ' בתירוץ הראשון מבארת שיוחנן בן בג בג חולק על דברי רבי יהודה בן בתירא וסובר שא"א ללמוד ק"ו משפחה כנענית שארוסה אוכלת בתרומה, משום ששפחה כנענית יכולה לאכול בתרומה משום ש'לא שייר בקנינה' אבל ארוסה ש'שייר בקנינה' לא יכולה לאכול בתרומה.

כב הגמ' בתירוץ השני מבארת שיוחנן בן בג בג חולק על דברי רבי יהודה בן בתירא וסובר שא"א ללמוד בק"ו משפחה כנענית שלא חוששים ל'סימפון', משום שבעבדים לא שייר סימפון אבל באשה שייר סימפון.

המשנה בכתובות [נז א] אומרת שלפי ה'משנה ראשונה' ארוסה לא אוכלת בתרומה עד הגעת הזמן ולפי ה'משנה אחרונה' ארוסה לא אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה, ותוס' בתירוץ הראשון מבארים שלפי התירוץ השני של הגמ' נחלקו רבי יהודה בן בתירא ובן בג בג בביאור הדין של ה'משנה ראשונה' שארוסה לא אוכלת בתרומה עד הגעת הזמן: לרבי יהודה בן בתירא משום 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה' וליוחנן בן בג בג משום סימפון, אבל לפי ה'משנה אחרונה' לכו"ע החשש משום סימפון, אמנם תוס' בתירוץ השני מבארים שנחלקו רבי יהודה בן בתירא ובן בג בג גם בביאור הדין של ה'משנה אחרונה' שארוסה לא אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה שלרבי יהודה בן בתירא הטעם לכך הוא משום 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה' ומשום 'סימפון' (כלומר שרק לאחר שגזרו משום 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה' חזרו וגזרו משום 'סימפון') וליוחנן בן בג בג הטעם לכך הוא משום 'סימפון'.

הגמ' מבארת שיש נפק"מ האם הסיבה שהאשה לא אוכלת בתרומה היא מחמת הטעם 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה' או מחמת הטעם של 'סימפון', באופן שהבעל קיבל את המומים שיש על האשה שאין חשש של 'סימפון' ויש חשש 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה', וכן יש נפק"מ באופן שהאב מסר את האשה לשלוחי הבעל שיש חשש של 'סימפון' ואין חשש 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה' כיון שהאשה הלכה מבית אביה (רש"י מבאר שהאופן שהאב מסר לשלוחי הבעל מדובר בין באופן ששלוחי האב הלכו עם שלוחי הבעל ובין באופן ששלוחי האב לא הלכו עם שלוחי הבעל, אמנם תוס' מבארים שלפי דעת רב [כתובות מח ב] מדובר רק באופן ששלוחי האב הלכו עם שלוחי הבעל, אבל באופן ששלוחי הבעל לא הלכו עם שלוחי האב אין חשש של 'שמא ימזגו כוס בבית אביה ותשקה לאחיה ואחיותיה' וגם אין חשש של סימפון כיון שהבעל בודק את האשה מיד).

כג הגמ' מבארת שרב יוסף סובר שהמקור של בית שמאי שאשה מתקדשת בדינר הוא שהלשון 'כסף' בתורה הוא כסף צורי, ולפי"ז בקידושי אשה שלומדים 'קחה קיחה' משדה עפרון שכתוב בו 'כסף' אין הכוונה לפרוטה משום שפרוטה היא מנחשת ובכסף צורי אין מטבע מנחשת ו'כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמוה אדינר', וריש לקיש סובר שהמקור של בית שמאי שאשה מתקדשת בדינר הוא מקדושי יעוד באמה העבריה שהוא בדינר וכך קידושי אשה הוא בדינר (המקור שקדושי יעוד הוא בדינר הוא לפי המ"ד 'מעות הראשונות לקידושי נתנו' כלומר שהיעוד הוא במעות הקנין, ואמה אינה נקנית בפרוטה כיון שלא שייר בה דין 'גרעון כסף' אלא נקנית בדינר ש'כיון דאפיקתיה מפרוטה אוקמה אדינר' ונמצא שמתקדשת בקדושי יעוד בדינר), ורבא סובר שהטעם של בית שמאי שאשה מתקדשת בדינר הוא 'שלא יהיו בנות ישראל כהפקר' (רש"י מבאר שדין זה הוא דרבנן ובאופן שהתקדשה בפחות מדינר רבנן הפקיעו את הקידושין).

○ לשאר השיטות:

- כסף שהתורה קצבה את מנינו (כגון פדיון הבן) - כסף צורי.
- כסף שהתורה לא קצבה את מנינו (כגון קידושין) - כסף מדינה.
- כסף שרבנן אמרו - סלע הוא כסף מדינה.

דף יב

◆ **שיעור פרוטה** - לת"ק בדינר יש קצ"ב פרוטות, לרבי שמעון בן גמליאל בדינר יש קמ"ד פרוטות²⁷.

◆ **דיני אשה שהתקדשה בחפץ ששווה פחות מפרוטה:**

- לשמואל - אסורה להנשא לאחר משום שחוששים שמא החפץ שווה פרוטה במדי.
- לאביי ורבא ורב חסדא:
 - באופן שידוע שהחפץ לא היה שווה פרוטה בזמן הקידושין במקום זה - מותרת להנשא לאחר.
 - באופן שהחפץ עכשיו לא שווה פרוטה במקום זה ולא ידוע האם החפץ היה שווה פרוטה בזמן הקידושין במקום זה:
 - באופן שיש עדים במדינת הים שידועים שהחפץ היה שווה פרוטה בזמן הקידושין במקום זה - אסורה להנשא לאחר עד שיחקרו את העדים.
 - באופן שיש קול שיש עדים שהחפץ היה שווה פרוטה בזמן הקידושין במקום זה - לאביי ורבא אסורה להנשא לאחר עד שיבררו האם יש עדים ויחקרו את העדים, לרב חסדא מותרת להנשא²⁸.
 - באופן שאין קול שיש עדים שהחפץ היה שווה פרוטה בזמן הקידושין במקום זה - מותרת להנשא.

◆ **אופנים שרב היה מכה מכת מרדות:**

- לפי התירוף הראשון - א. המקדש בביאה. ב. המקדש בשוק. ג. המקדש בלא שידוכים. ד. המבטל גט. ה. המוסר מודעה על גט. ו. המעיז פניו בפני שליח ב"ד. ז. אדם שיש עליו נידוי שלשים יום ולא בא לבי"ד להתיר את נידויו. ח. חתן שגר בבית חמיו²⁹.
- לפי נהרדעי:
 - לאיכא דאמרי הראשון - המקדש בביאה בלא שידוכים.
 - לאיכא דאמרי השני - המקדש בביאה בין לאחר שידוכים ובין בלא שידוכים³⁰.

⌘ הערות ⌘

כד הגמ' מבארת שלפי דעת ת"ק שיש בדינר קצ"ב פרוטות בדרך כלל יש כ"ד איסרים בדינר ומימלא יש שמונה פרוטות בדינר, אמנם לפעמים האיסרים נהיים זולים ויש ל"ב איסרים בדינר ומימלא יש שש פרוטות בדינר.

כה הגמ' מבארת שלמרות שאביי ורבא סוברים באופן זה שהאשה אסורה להנשא עד שיבררו האם יש עדים ויחקרו את העדים, מ"מ שבויה שאמרה נשבתה וטהורה אני ויש קול שיש עדים שנשבתה מותרת להנשא, ונחלקו תירוצי התוס' מדוע בשבויה לא חוששים שיש עדים: לפי התירוף הראשון בשבויה אין חשש שנשמאה משום שמנוולת את עצמה, ולפי התירוף השני בשבויה למרות שיש עדים שנשבתה מ"מ אין עדים שנשמאה.

כו רש"י מבאר שהכוונה 'מבטל גיטא' הוא שביטל את הגט בפני השליח והסיבה שרב היה מכה מכת מרדות משום שחוששים שהשליח יתן את הגט לאשה ותנשא בו, אמנם תוס' חולקים שלא צריך לחשוש לכך ד'אטו ברשיעי עסקינן', ולכן תוס' מבארים שמדובר באופן שהבעל ביטל את השליח שלא בפניו והסיבה שרב היה מכה מכת מרדות: לפי המ"ד שבאופן זה הביטול חל משום שיש חשש שהשליח יתן את הגט לאשה ותנשא בו, ולפי המ"ד שבאופן זה הביטול לא חל משום שהביטול מוציא לעז על הגט.

כז רש"י מבאר שהסיבה שרב היה מכה מכת מרדות באופן שמקדש בביאה לאחר שידוכים משום שצריך להעמיד עדים על הביאה, ותוס' מבארים משום שמתחיל את הקנין באשה על ידי ביאה.

תוס' מבארים שלמרות שלפי רב לפי התירוף הראשון אסור לחתן לגור בבית חמיו, מ"מ בזמן הזה החתנים גרים בבית חמיהם משום שסומכים על דברי נהרדעי שמותר לחתן לגור בבית חמיו, או משום שדברי רב לפי התירוף הראשון שאסור לחתן לגור בבית חמיו לא נאמר באופן שידוע שגרים בבית חמיהם משום טובת הנאה.

◆ אופנים של קידושין:

- בעל שאמר לאשה שנותן לה כסף לפקדון וחזר ואמר שנותן את הכסף לקידושין ואח"כ נתן את הכסף לאשה - מקודשת משום שהאשה קיבלה את המעות לפי סיוס דברי הבעל.
- בעל שהבעל אמר לאשה שנותן לה כסף לפקדון ונתן את הכסף ולאחר מכן חזר ואמר שהכסף יהיה לקידושין - אינה מקודשת משום שאין ראיה משתיקת האשה שהתרצתה לקידושין.
- בעל שנתן לאשה חפץ שלא שווה פרוטה לקידושין ולאחר מכן אמר שתתקדש בכסף שנמצא בתוך החפץ:
 - לרבא - אינה מקודשת משום שאין ראיה משתיקת האשה שהתרצתה לקידושין בכסף שנמצא בתוך החפץ.
 - לרב הונא בריה דרב יהושע - מקודשת משום שיש ראיה מכך שלא זרקה את החפץ חזרה לבעל שהתרצתה בקידושין^כ.
- בעל שאמר לאשה שנותן לה כסף לפרעון חוב או להשבת גזילה וחזר ואמר שנותן את הכסף לקידושין ואח"כ נתן את הכסף לאשה - אינה מקודשת משום שאין ראיה משתיקת האשה שהתרצתה לקידושין, אמנם באופן שאמר שאמר כך לאחר 'שידוכין' מקודשת משום ששתיקת האשה מוכיחה שהתרצתה לקידושין.
- בעל שאמר לאשה שנותן לה כסף לפרעון חוב או להשבת גזילה ונתן את הכסף ולאחר מכן חזר ואמר שהכסף יהיה לקידושין - אינה מקודשת משום שהאשה זכתה בכסף והבעל לא יכול לקדש בו.

◆ דיני שיעבוד:

- האם שיעבודא דאורייתא:
 - לרבי יוחנן וריש לקיש - שיעבודא דאורייתא.
 - לרב ושמואל - שיעבודא לאו דאורייתא.
 - לרב פפא - ב'מלווה הכתובה בתורה' שיעבודא דאורייתא, וב'מלווה שאינה כתובה בתורה' שיעבודא לאו דאורייתא^כ.
- האם גובים מלווה על פה מהירשים:
 - למ"ד שיעבודא דאורייתא - גובים.
 - למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא:
 - לרב ושמואל - לא גובים.
 - לרב פפא - גובים 'כדי שלא תנעול דלת בפני לווים'.

◆ דיני אשת איש:

- המקור שאשה יוצאת בגט - דכתיב 'וכתב לה ספר כריתות'.
- המקור שאשה יוצאת במיתת הבעל - או מהפסוק 'פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה' או מהפסוק 'וכתב לה ספר כריתות או כי ימות האיש האחרון' הוקש מיתה לגירושין.

⊕ הערות ⊕

כח הגמ' מבארת שרב הונא בריה דרב יהושע מודה שבאופן שהבעל אמר לאשה שנותן לה כסף לפקדון ונתן לה את הכסף ולאחר מכן חזר ואמר שהכסף יהיה לקידושין שאינה מקודשת, משום שאין ראיה משתיקת האשה שהתרצתה לקידושין וכן אין ראיה מכך שהאשה לא זרקה את החפץ משום שהאשה חשבה שאם תזרוק את החפץ והוא ינוק תתחייב באחריותו, אבל באופן זה שהבעל נתן לאשה את הכסף בתורת קידושין האשה יודעת שאם תזרוק את החפץ לא תתחייב באחריותו ומימלא יש ראיה מכך שהאשה לא זרקה את החפץ שהתרצתה בקידושין.

כט רש"י מבאר ש'מלווה הכתובה בתורה' הכוונה שהחיוב חל על האדם לא מחמת מעשיו אלא מחמת חיוב שהתורה הטילה עליו, אמנם תוס' מבארים שהכוונה 'מלווה הכתובה בתורה' לחוב שהתורה חידשה ולא חוב שפשוט מסברא שהאדם צריך לשלם (כגון הלוואה).